

**Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Štátny archív v Košiciach,
pracovisko Archív Michalovce**

**Miestny národný výbor v Krivoš'anoch
(1949) 1950 – 1960**

INVENTÁR

**Spracovala
Gabriela Širochmanová**

Michalovce 2001

**Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Štátny archív v Košiciach
pracovisko Archív Michalovce**

**Miestny národný výbor v Krivošťaňoch
(1949) 1950 – 1960**

INVENTÁR

**Spracovala
Gabriela Širochmanová**

Michalovce 2001

©MINISTERSTVO VNÚTRA SR, ŠTÁTNY ARCHÍV V KOŠICIACH, PRACOVISKO
ARCHÍV MICHALOVCE

ÚVOD

I. Dejiny obce a miestnej správy

Krivošťany sú východnou časťou mesta Strážske. V tamojšom chotári sa našli stopy po slovienskom výšinnom sídlisku, ako aj črep slovienskej keramiky. Prvá písomná správa o Krivošťanoch je v listine kráľa Žigmunda z roku 1418. Z jej obsahu vyplýva, že dedina jestvovala už skôr, že bola majetkovou súčasťou panstva Michalovce a vo vlastníctve šľachticov z Michaloviec. V písomnostiach z 15. až 17. storočia sa názov Krivošťan vyskytuje vo viacerých pravopisných obmenách. Boli to varianty maďarizovaného tvaru, totožného s genitívom pôvodného slovenského názvu (z, do) Krivošťan.

Názov nepochybne korení v prímene či prezývke Krivoš. Vzťah predpokladaného muža Krivoša k obyvateľom sídliska bol zaiste ešte rodový, nie feudálny. Obyvateľov dediny volali Krivošani a sídlisko Krivoščany, neskôr Krivošťany. Nárečový slovenský názov úradne používali od 18. storočia. V Krivošťanoch jestvoval kostol zaiste pred 17. storočím, avšak doklady o ňom sú od 17. storočia. V roku 1619 bol farským kostolom so samostatným evanjelickým kazateľom. Neskôr táto farnosť zanikla.

V tamojšom chotári sa v 15. storočí nachádzali vinice, o ktorých je doklad z roku 1449. V roku 1449 hospodárilo v Krivošťanoch dvadsaťjeden poddanských v domácnosti. Sídlisko malo asi toľko domov, takže boli stredne veľkou jedinou. V rokoch 1567 a 1582 zdanili tamojšie sedliacke domácnosti postupne od 6,25 a dvoch port. Zo zdanenia je zrejmé, že sedliakov ubúdalo a chudobneli. Žili tam aj želiari, napr. v roku 1567 bolo osem želiarskych domácností a rodina pastiera. V roku 1600 stálo v sídlisku dvadsaťjeden obývaných poddanských domov. Okrem poddaných tam vtedy žila a bývala rodina drobného zemana. Krivošťany boli v 15. – 16. storočí stredne veľkou dedinou. Mali takmer výlučne poddanské obyvateľstvo. V 17. storočí sedliacke domácnosti chudobneli a ubúdalo ich. V roku 1610 vtedajších sedliakov zdanili od jednej porty, v roku 1635 od štvrt' a osminy porty. V druhej polovici 17. storočia obyvateľov pribúdalo, takže na prelome 17. a 18. storočia boli Krivošťany stredne veľkou dedinou. V roku 1715 mali dvadsaťtri, v roku 1720 sedemnášť poddanských domácností. Aj vtedy boli v miestnom chotári vinice.

Obec Krivošťany bola oslobodená Červenou armádou v roku 1944. Organizovanie štátnej a verejnej správy sa začalo koncom roku 1944. V rokoch 1945 – 1950 patrila obec pod správu obvodného úradu MNV Staré. Podľa Ústavy ČSR z 9. mája 1948 sa národné výbory

stali nositeľmi a vykonávateľmi štátnej moci v obciach, okresoch a krajoch. MNV mal vytvárať podmienky pre uspokojovanie každodenných potrieb a záujmov občanov, starať sa o zveľaďovanie obcí, rozvíjať kultúrny a spoločenský život, chrániť verejný poriadok a práva občanov. Do roku 1960 patrila obec do okresu Michalovce a Prešovského kraja a po roku 1960 tiež do okresu do okresu Michalovce a Východoslovenského kraja.

V roku 1950 bol predsedom MNV Ján Bača, plénum MNV bolo 7 členné. Prvé zasadnutie bolo 29. decembra 1950. Pre ďalšiu činnosť MNV bolo dôležité prijatie ústavného zákona 12/1954 Zb. a tiež zákonov č. 13 a 14/1954 Zb., ktoré vymedzili a upravili úlohy národných výborov. V máji 1954 prebehli aj v Krivošľanoch voľby do NV. Dochádza znovu k zmene na poste predsedu MNV. Na čele MNV stál Andrej Char, na poste tajomníka MNV bol Juraj Vaľo. Plénum malo 9 členov. Prvé zasadnutie MNV sa konalo 24. mája 1954. Po voľbách v roku 1957 bol predsedom MNV Michal Mažo, tajomníkom Juraj Lukčo a plénum malo 9 členov. V roku 1960 bola obec zlúčená so Strážskym a činnosť MNV tým zanikla.

II. Vývoj a dejiny fondu

Spisová manipulácia sa po vzniku národných výborov viackrát upravovala. Dočasný kancelársky poriadok, ktorý bol používaný v bývalých okresných a župných úradoch, platil až do roku 1948. Zásady kancelárskej služby vo vnútornej správe vydalo Povereníctvo vnútra v roku 1948 pod č. 162/210-I./2-1948. Od roku 1949 platil Dočasný spisový plán pre vnútornú správu č.162/211-I./2-1948. Bol založený na systéme skupín, oddielov, spisových hesiel. Kancelárska služba i Dočasný spisový plán v roku 1949 – 1950 sú vytvorené na zásadách hospodárnosti a úspornosti. Pod značkou 185-15/10-1950-II/2 vydalo Povereníctvo vnútra novú úpravu spisovej služby v národných výboroch. Nadobudla platnosť od roku 1951. Podľa nej sa spisová služba vykonávala v rámci desatinnej sústavy. Rozčlenila agendu NV do desiatich tried, pričom trieda mala desať oddielov, oddiel desať hesiel, heslo desať podhesiel. V roku 1954 vyšli pod č. 317/1954 v zbierke inštrukcií KNV smernice Povereníctva vnútra NV/3-055.0-6/10-1954 pre spisovú manipuláciu vo výkonných orgánoch NV. Zaviedli podací denník a register. Prílohu tvorili zoznamy ukladačích znakov. Úpravou písomností sa zaoberali smernice Povereníctva vnútra č. NV/3-055.0-7/8-1954, uverejnené pod poradovým číslom 265/1954. Spisová služba v rokoch 1949 – 1954 nenaplnila očakávania, pretože písomnosti bolo ťažko vyhľadať v registratúre, keďže sa nevedli ani protokoly ani indexy.

Nový manipulačný systém platný od 1. januára 1955 zaviedol protokolovanie spisov, agenda každého odboru bola rozčlenená do vecných skupín označených poradovým číslami od 1 do 99. Spisovú manipuláciu v organizáciách MNV neskôr upravili smernice Povereníctva vnútra SVV/1-10 630/1958. K zdokonaleniu tohto systému dochádza v roku 1959. Smernice Povereníctva vnútra SVV/1-1 506/1959 priniesli nový zoznam ukkladacích znakov rozšírených o podznaky, vyrad'ovacie značky a lehoty. Hlavné ukkladacie znaky boli rozčlenené do všeobecnej skupiny 51-99 a podľa jednotlivých činností NV 101-622. Spisový a škartačný plán bol opäť rozdelený do dvoch skupín, všeobecnej 51-99 a podľa činnosti NV 101-623. Súčasťou spisovej služby je skartácia, ktorou sa zaoberal už dočasný spisový plán pre vnútornú správu z roku 1948. Tento určoval pomerne málo spisového materiálu na trvalú úschovu. Podrobnejšie smernice na vyrad'ovanie písomností vyšli v zbierke obežníkov pre KNV pod č. 407/1953, boli platné pre manipulačné obdobie rokov 1945 – 1954. Obsahovali zoznam lehôt na vyrad'ovanie písomností. Pre obdobie rokov 1955 – 1985 v NV platia inštrukcie PV o ukladaní a vyrad'ovaní písomností SVV/1-1506/1959.

MNV v Krivoš'anoch vo svojej práci nedodržiaval zásady spisovej manipulácie, spisy ukladal stále chronologicko-numericným spôsobom. MNV uplatňoval centralizovaný systém vedenia spisovej služby. Spisový materiál bol evidovaný v podaciach denníkov, došlé písomností boli označené podacou pečiatkou a uložené v spisových obaloch. Ukkladacie znaky neboli používané ani v podacej pečiatke, ani na spisovom obale. Spisový materiál bol uložený v príručnej spisovni MNV v regáloch, rozčlenený podľa rokov, účtovný materiál bol uložený oddelene.

Spisový a účtovný materiál za nové roky bol uložený v plechových uzamykateľných skriniach, v kancelárii pracovníčky MNV, zápisnice zo zasadnutí pléna, rady a komisií bolo uložené v kancelárii predsedu MNV v plechových uzamykateľných skriniach.

Štátny okresný archív v Michalovciach preberal do trvalej úschovy písomnosti viackrát. Materiál preberal po vykonaní skartácie na základe preberacích zoznamov. Prvýkrát v roku 1958 za obdobie rokov 1950 – 1953 v celkovom množstve 0,36 b. m.

Po vykonaní vnútornej škartácie pri spracovaní inventára MNV sa rozsah fondu ustálil na 3 škatule čo je 0,36 b. m. Fond MNV v Krivoš'anoch nie je kompletne zachovaný.

III. Archívna charakteristika fondu

Časové rozpätie fondu MNV v Krivošľanoch je (1949) 1950 – 1960. Spisová manipulácia sa v rokoch 1950 – 1954 len čiastočne vykonávala podľa spisového plánu vydaného Poverenictvom vnútra pod č. 185-15/10-1950-II/2, spisy však neboli označované ukladačými znakmi, používalo sa len chronologické hľadisko. Z tohto dôvodu sa pri spracovaní ponechalo chronologické usporiadanie i s ohľadom na to, že spisového materiálu za jednotlivé roky nebolo veľa.

V rokoch 1955 – 1960 došlo k zmene spisovej služby, ani tá sa v praxi MNV v Krivošľanoch neujala. Naďalej sa používalo numericko-chronologické hľadisko. Takéto usporiadanie spisov je ponechané i v inventári, je vyhovujúce z obsahovej i orientačnej stránky.

Za úvodom inventára sú zaradené zápisnice pléna, rady a komisií MNV. Chýbajúce zápisnice spracovateľka doplnila z fondu ONV Michalovce, odboru organizačného. Úradné knihy sú z tohto dôvodu celkove dobre zachované. Zo zápisníc pléna chýbajú roky 1951, 1960, zo zápisníc rady roky 1953, 1955 – 1956, 1960. Zo spisov sa nezachovali ročníky 1951 – 1952, 1954 – 1960. V niektorých prípadoch neboli spisy zaprotokolované, sú zaradené chronologicky na konci každého ročníka spisov. Registratúrne pomôcky tvoria podacie denníky, nezachovali sa z nich roky 1950 – 1955.

Účtovný materiál sa za roky 1950, 1953 – 1960 nezachoval. Pri spracovaní fondu MNV sa vykonala vnútorná škartácia celého fondu, škartovali sa duplicitné materiály a materiál bez archívnej hodnoty. Inventárnu jednotku tvorí u zápisníc jedna kniha /ročník neviazaných zápisníc/, u spisov jeden ročník spisov, u účtovného materiálu ročník tohto materiálu. K inventáru je vypracovaný menný register, ktoré umožňujú rýchlu orientáciu po inventári. Za heslom v registri je uvedené číslo strany, na ktorej sa uvedený záznam nachádza.

IV. Rozbor obsahu fondu

Fond MNV v Krivošľanoch je rozčlenený do troch hlavných častí – úradné knihy, spisový materiál a účtovný materiál. Úradné knihy sú zápisnice zo zasadnutí pléna, rady, komisií MNV. Poskytujú dôležité informácie o histórii obce, o všetkých významných udalostiach, ktoré sa v obci vyskytli. Spisový materiál poskytuje veľa zaujímavých údajov a faktov o rozvoji obce, výstavbe, školstve, kultúre a živote občanov. Často ho využívame pre potreby občanov, niekedy supľujú stratené spisy z fondov ONV. Účtovný materiál poskytuje

obraz o hospodárskych záležitostiach, o rozpočte MNV, o majetku, o plnení plánu a finančnom hospodárení MNV. Fond MNV v Krivošťaňoch obsahuje celkove 0,36 b. m., ktoré sú uložené v 3 škatuliach.

V. Protokolárny záznam o vypracovaní inventára

Fond MNV v Krivošťaňoch bol spracovaný v roku 2001 ŠOKA v Michalovciach a zinventarizovala ho Gabriela Širochmanová.

Použitá literatúra:

1. Uličný Ferdinand: Dejiny osídlenia Uzskej Župy.
2. Kolektív autorov: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku zv. II., Bratislava 1977.

Zoznam použitých skratiek

Čsl.	československý
DO KSS	dedinská organizácia Komunistickej strany Slovenska
DP	drobná prevádzkareň
IBV	individuálna bytová výstavba
J-ĽSD	Jednota - ľudové spotrebné družstvo
JRD	Jednotné roľnícke družstvo
MNV	miestny národný výbor
MŠ	materská škola
NB	národná bezpečnosť
OH	okresný hygienik
ONV	okresný národný výbor
OPMP	okresný podnik miestneho priemyslu
OSSD	okresná správa spotrebného družstva
OÚNZ	okresný ústav národného zdravia
OVP	ochrana verejného poriadku
PÚ	projektová úloha
R-MNV	rada miestneho národného výboru
SD	spotrebné družstvo
SNB	Sbor národnej bezpečnosti
STS	strojová a traktorová stanica
UNRRA	medzinárodná organizácia na pomoc poškodeným štátom v II. svetovej vojne
VB	Verejná bezpečnosť
VLK	výbor ľudovej kontroly
VSN	Východoslovenská nížina
ZDŠ	základná deväťročná škola
ZNB	zbor národnej bezpečnosti

Úradné a evidenčné knihy

Úradné knihy

Inv. č.	Časový rozsah	Sign.	Č. spisu	Č. škat.
1	1950 Zápisnice pléna.			1
2	1952 Zápisnice pléna.			1
3	1953 Zápisnice pléna.			1
4	1954 Zápisnice pléna.			1
5	1955 Zápisnice pléna.			1
6	1957 Zápisnice pléna.			1
7	1958 Zápisnice pléna.			1
8	1959 Zápisnice pléna.			2
9	1950 Zápisnice rady.			2

10	1951 Zápisnice rady.	2
11	1952 Zápisnice rady.	2
12	1953 Zápisnice rady.	2
13	1954 Zápisnice rady.	2
14	1955 Zápisnice rady.	2
15	1957 Zápisnice rady.	2
16	1958 Zápisnice rady.	2
17	1959 Zápisnice rady.	2

Spisový materiál
Registratúrne pomôcky

- 18 1956–1960 3
Podací denník.

Spisy

- 19 1950 3
Rozhovor s ľuďmi pri príležitosti prejednávania obecného rozpočtu.
Uznesenie z pracovnej porady pôdohospodárskych referentov ONV.
Uznesenie súdu - sťažnosť MNV proti Okresnej národnej poisťovni
v Humennom - vyrubenie poistného - Helena Bubnárová.

- 20 1953 3
Uznesenie v trestnej veci - Juraj Mitro - poškodenie národného
majetku.

Účtovný materiál

- 21 1949 3
Rozpočet MNV.

- 22 1951 3
Rozpočet MNV.

- 23 1952 3
Výkaz smerných čísiel kapitol rozpočtu MNV.

Menný register

B

Bubnárová Helena 17

M

Mitro Juraj 18

Tiráž

Názov fondu:	Miestny národný výbor v Bajanoch
Značka fondu:	MNV-BA
Typ pomôcky:	inventár
Časový rozsah fondu:	(1949) 1950 – 1960
Miesto uloženia:	Štátny okresný archív v Michalovciach
Počet inventárnych jednotiek:	23
Počet ukladacích jednotiek:	3
Stav ku dňu:	31. 12. 2001
Fond usporiadala:	Gabriela Širochmanová
Inventár zostavila:	Gabriela Širochmanová
Počet strán:	10
Prepísala:	Gabriela Širochmanová